

ตัวอย่างเพื่อการตรวจทางห้องปฏิบัติการ : กระบวนการที่สำคัญในเวชปฏิบัติ

วิสูตร ฟองศิริไพบูลย์ พ.บ., วท.ม., น.ม., อ.ว.เวชศาสตร์ครอบครัว*

เมื่อผู้ป่วยหรือผู้รับบริการได้รับการตรวจ ณ สถานพยาบาลหรือหน่วยงานทางด้านสาธารณสุขที่มีการตรวจทางห้องปฏิบัติการ อาจมีความจำเป็นจะต้องได้รับการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการหรือการตรวจพิเศษอย่างหนึ่งอย่างใด ถ้าเผชิญได้มีการเก็บตัวอย่าง (sample, specimen) จากผู้ป่วยหรือผู้รับบริการ และได้ส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการจนกระทั่งได้ผลการตรวจเรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนต่อไปก็คือจะต้องมีการ “แจ้งผลการตรวจ” เพื่อให้ผู้ป่วยได้รับทราบ ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นก็คือ ผู้ป่วยหรือผู้รับบริการตรวจจะขอรับทราบผลการตรวจจากผู้ตรวจทางห้องปฏิบัติการโดยตรงได้หรือไม่, จะให้ผู้อื่นผู้ใดมารับฟังผลแทนผู้ป่วยหรือผู้รับบริการ ณ ที่ที่ผู้ทำการตรวจปฏิบัติงานอยู่ได้หรือไม่ หรือจะต้องแจ้งผลการตรวจไปยังผู้ที่ส่งตัวอย่าง (specimen) ตรวจ ปัญหาเหล่านี้ แม้อาจไม่น่าจะเป็นปัญหา แต่ก็อาจก่อให้เกิดปัญหาและความเสียหายขึ้นได้ ทั้งต่อตัวแพทย์ผู้ส่งตรวจ ผู้ทำการตรวจ และสถานที่รับตรวจตัวอย่าง

ความหมายของการตรวจทางห้องปฏิบัติการ

การตรวจทางห้องปฏิบัติการ หมายความว่า การตรวจตัวอย่าง ณ ห้องปฏิบัติการแห่งหนึ่งแห่งใดโดยเป็นการตรวจทางวิทยาศาสตร์การแพทย์และตัวอย่างที่ตรวจอาจมาจากร่างกายไม่ว่าจะเป็นภายในหรือภายนอกของผู้หนึ่งผู้ใด เพื่อผลการตรวจวิเคราะห์ (analysis) โดยตัวอย่างดังกล่าวอาจเป็นตัวอย่างชนิดชีววัตถุ (Biological sample) หรือ อชีววัตถุ (Non-biological sample)

ทั้งนี้ให้หมายความรวมถึงการนำผู้รับบริการตรวจ (ผู้ป่วย) มาทำการตรวจด้วยเครื่องมือชนิดหนึ่งชนิดใดในทางการแพทย์โดยตรงเพื่อให้ได้ผลการตรวจด้วย เช่น การนำผู้ป่วยมารับการตรวจทางรังสีเอกซเรย์ เป็นต้น

ขั้นตอนเพื่อผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ

ขั้นตอนการตรวจอย่างระบบนั้นมีความซับซ้อน อาจจำแนกออกง่าย ๆ ได้เป็น

1. ต้องมีการเก็บตัวอย่างตรวจ

1.1 การเก็บตัวอย่างเพื่อรับการตรวจนั้นจะต้องประกอบด้วย

ก. ผู้เป็นเจ้าของตัวอย่างตรวจ คือ ผู้ป่วย หรือผู้รับบริการตรวจ

ข. ผู้เก็บตัวอย่างเพื่อส่งตรวจ อาจเป็นแพทย์, พยาบาล หรือบุคลากรทางการแพทย์ที่มีหน้าที่ เช่น นักเทคนิคการแพทย์

ค. มีการเก็บตัวอย่างจากเจ้าของตัวอย่าง ซึ่งอาจเป็นการนำสิ่งส่งตรวจออกจากร่างกายของผู้รับบริการตรวจ

1.2 สิ่งสำคัญก็คือการที่จะได้ตัวอย่างเพื่อการตรวจนั้นจะต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของตัวอย่างเสียก่อน หรือต้องเป็นไปตามกฎหมาย เช่น

ก. การเก็บตัวอย่างจากบุคคลทั่วไป ต้องได้รับอนุญาตทุกกรณี (ได้รับความยินยอม)

ข. การเก็บตัวอย่างชนิดที่ไม่เป็นอันตรายต่อร่างกาย (non-invasive collection) สำหรับ “ผู้ต้อง

*ภาควิชานิติเวชศาสตร์, คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล, มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร 10700.

หา" นั้นสามารถทำได้ถ้าได้รับมอบหมายให้เก็บจากเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ตามกฎหมาย เช่น พนักงานสอบสวน (ตำรวจ)

1.3 ความยินยอมในการเก็บตัวอย่างจากผู้รับการตรวจอาจเป็น

1.3.1 ผู้ป่วยให้ความยินยอมด้วยตนเอง

1.3.2 ผู้มีสิทธิในการให้ความยินยอม

เพื่อการตรวจ

ในกรณีที่ผู้ป่วยหรือผู้รับการตรวจไม่สามารถให้ความยินยอมได้ด้วยตนเองเนื่องจากเป็น

ก. ผู้เยาว์

ข. บุคคลไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ

ค. บุคคลที่อยู่ในสภาพไม่ได้สติ

กรณีนี้จะต้องมีผู้อื่นที่ต้องให้ความยินยอมแทนผู้ป่วย (ผู้รับการตรวจ) เว้นเสียแต่ว่าเป็นกรณีฉุกเฉินและมีความจำเป็นรีบด่วนอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ซึ่งสถานการณ์ความล่าช้าอันเกิดเนื่องจากการขอความยินยอมจะทำให้เกิดอันตรายต่อชีวิตของผู้ป่วยได้ เช่นนี้ความยินยอมย่อมไม่มีความจำเป็นอีกต่อไป ทั้งนี้อาจยึดหลักในการพิจารณาการคุ้มครองคุณธรรมแห่งกฎหมายที่ว่า "ชีวิตย่อมต้องอยู่เหนือร่างกาย" การละเมิดต่อร่างกายเพื่อผดุงไว้ซึ่งการช่วยชีวิตจึงสมควร และเป็นหน้าที่ที่จะต้องกระทำ¹

หมายเหตุ:

หลักในเรื่องการเก็บพยานหลักฐานเพื่อการส่งตรวจได้เขียนไว้แล้ว²⁻⁴ รวมถึงเรื่องความยินยอมในการให้ตรวจด้วย

1.4 การเก็บตัวอย่างจะต้องเก็บไว้ในภาชนะที่เหมาะสมตามชนิดของตัวอย่างเพื่อการส่งตรวจต่อไป

2. ต้องมีการส่งตรวจ

2.1 การส่งตรวจนี้อาจเป็นการส่งโดยบุคคลหรือส่งโดยวิธีอื่น

2.1.1 การส่งโดยผู้รับการตรวจเป็นผู้นำส่งตัวอย่างมาเพื่อรับการตรวจเอง

2.1.2 การให้บุคคลอื่นนำตัวอย่างมาให้ผู้ตรวจทำการตรวจ

2.1.3 การส่งตรวจโดยใช้แนวทางที่มีอยู่และเป็นที่ยอมรับกันในการส่ง เช่น ส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียน ไปรษณีย์ด่วน เป็นต้น

หมายเหตุ: การส่งตัวอย่างจะต้องมีเอกสารนำส่ง, เว้นเสียแต่กรณีที่ผู้ตรวจต้องการมีนิติสัมพันธ์โดยตรงกับผู้รับการตรวจโดยเป็นผู้เก็บตัวอย่างนั่นเอง

2.2 การส่งตรวจจะต้องเป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่เรียกว่าลูกโซ่แห่งการส่งตรวจ (chain of sample) หรือในทางคดีเรียกว่าลูกโซ่แห่งพยานหลักฐาน (chain of evidence) หมายความว่าแต่ละขั้นตอนจะต้องมีการรับและส่งอย่างมาตรฐาน มีการตรวจรับ การลงชื่อรับ อย่างเป็นขั้นเป็นตอน เพื่อมิให้เกิดการสูญหาย การสลับ การตกหล่น การถูกทำลาย ฯลฯ ของตัวอย่าง ทั้งนี้สิ่งที่สำคัญที่สุดคือจะต้องมีการลงชื่อรับ-ส่งอย่างถูกต้อง

3. ต้องมีหนังสือหรือเอกสารนำส่งตรวจ

ทั้งนี้เพื่อให้สามารถพิสูจน์ถึงสิ่งที่ส่งตรวจและสิ่งที่ต้องการจะตรวจจากตัวอย่างที่นำส่งตรวจทำให้

ก. ทราบแหล่งที่มา

ข. ทราบผู้ส่งตรวจ

ค. ทราบความต้องการที่จะตรวจ

ง. ใช้เป็นหลักฐานในการยืนยันเจ้าของสิ่งส่งตรวจ

จ. อื่นๆ

หมายเหตุ: ถ้าเจ้าหน้าที่ของห้องปฏิบัติการสมัครใจในการตรวจจากผู้ป่วยโดยตรง หรือรับตัวอย่างตรวจโดยไม่มีการนำส่งก็จะไม่มีหนังสือส่งตรวจ แต่ผู้ตรวจจะต้องเป็นผู้ที่รับผิดชอบในผลที่อาจตามมาด้วย เช่น อาจมีการรับตรวจตัวอย่างที่มีได้มีการ

ระบุถึงเจ้าของตัวอย่าง จะมีเพียงแต่ผลการตรวจเท่านั้น เช่น ผลการตรวจหมู่เลือดเป็น "หมู่เอ" มิได้ระบุว่าใครคือเจ้าของผลการตรวจเลือดนั้นตรงตำแหน่งที่จะต้องใส่ชื่อ (โดยในตำแหน่งที่ใส่ชื่ออาจใส่เป็นไม่ปรากฏชื่อ, ไม่ทราบ ฯลฯ แต่ไม่ควรว่างไว้เพราะอาจมีการเติมชื่อที่ไม่พึงประสงค์ได้)

4. ต้องได้รับตัวอย่างตรวจอย่างถูกต้อง

หมายถึงการได้รับตัวอย่างจากผู้ส่งตรวจ ตามลูกโซ่แห่งการส่งตรวจโดยชอบด้วยการส่งตรวจ เพราะจะเป็นส่วนปลายสุดในการส่งตรวจแล้ว กล่าวคือ จะต้องทำการตรวจตัวอย่างที่ส่งมาเพื่อการตรวจต่อไป ผู้รับจะนำตัวอย่างมาทำการวิเคราะห์ (ตรวจ) เพื่อให้ได้ทราบผลการตรวจ เช่น การตรวจหาระดับสารต่าง ๆ การตรวจวิเคราะห์หารสพิษ ความเป็นกรดด่างในเลือด การตรวจหาเกลือแร่ต่าง ๆ ฯลฯ

หมายเหตุ: ในกระบวนการตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 จนถึงขั้นตอนที่ 4 นี้จะต้องกระทำอย่างรัดกุม มีมาตรฐาน และน่าเชื่อถือ เพื่อให้ผู้รับตัวอย่างตรวจมีความมั่นใจว่าสิ่งที่ได้รับกับสิ่งที่ปรากฏในคำร้องเพื่อการตรวจนั้น ตรงกัน ไม่เกิดความผิดพลาดขึ้น

5. ต้องตรวจโดยอาศัยเทคนิควิถีทางวิทยาศาสตร์ (Modern Western Technique)

การตรวจที่กล่าวถึงนี้จะต้องเป็นการตรวจโดยอาศัยวิธีหรือเทคนิคอย่างทันสมัยในทางวิทยาศาสตร์หรือวิทยาศาสตร์การแพทย์เท่านั้น และผลนี้จะเป็นผลที่น่าเชื่อถือทางการแพทย์และวิทยาศาสตร์การแพทย์เสมอ จะไม่ยินยอมให้มีการตรวจโดยอาศัยหลักการอื่นเด็ดขาด

การนำตัวอย่างมาเพื่อตรวจ

เมื่อไม่แน่ใจในกระบวนการเก็บตัวอย่างเพื่อการตรวจ โดยเฉพาะเมื่อไม่แน่ใจว่าตัวอย่างที่ส่งตรวจนั้นเป็นตัวอย่างจากผู้ที่มีชื่อระบุในตัวอย่างหรือไม่ ทั้งนี้เพราะไม่มีกระบวนการส่งตรวจที่ชัดเจน (lack of chain of evidence) จะดำเนินการคือ

หลัก: จะไม่ทำการตรวจทางห้องปฏิบัติการให้กับตัวอย่างที่ส่งมาอย่างไม่ชัดเจน

หมายความว่าทางห้องปฏิบัติการจะไม่ทำการตรวจตัวอย่างที่ส่งมาโดยปราศจากแหล่งที่มาเช่น ไม่ทราบว่าเป็นผู้ส่งตรวจตัวอย่าง, ไม่ทราบว่าตัวอย่างที่ระบุว่าเป็นตัวอย่างจากเลือดของนาย ก. เป็นของนาย ก. จริงหรือไม่ (เช่น ไม่มีหนังสือนำส่ง)

ข้อยกเว้น:

ก. อาจตรวจโดยไม่แจ้งชื่อในผลการตรวจเลย

อาจทำการตรวจได้โดยไม่ยืนยันว่าผลการตรวจเป็นตัวอย่างของผู้ใด คือมิได้ระบุชื่อของเจ้าของตัวอย่าง แต่ทำการวิเคราะห์หรือตรวจให้เท่านั้น

ข. แจ้งชื่อโดยอ้างถึงเอกสารที่ทำการส่งตรวจที่เชื่อถือได้

หมายถึงระบุว่าตัวอย่างดังกล่าวได้มาจากที่ส่งตรวจหรือผู้ส่งตรวจที่ได้ระบุชื่อไว้ เช่น

"ผลการตรวจเลือดจากหลอดเลือดที่ส่งมาตามที่ระบุว่าเป็นเลือดของนาย ก. ตรวจได้ว่าเป็นเลือดกลุ่ม เอบี"

"ผลการตรวจหาตัวสุจิจากสำลีพันปลายไม้ที่ระบุว่าเป็นมาจากช่องคลอดของนางสาว ข. ปรากฏว่าตรวจพบตัวสุจิ" เป็นต้น

หมายเหตุ:

ในกรณีที่การตรวจตัวอย่างต้องรายงานผลโดยมีชื่อของผู้หนึ่งผู้ใด ต้องให้ความระมัดระวังในเรื่องดังนี้ไว้เป็นอย่างมาก โดย

- 1) จะต้องเก็บเอกสารขอส่งตรวจไว้ เพราะมีความสำคัญอย่างมาก ทั้งนี้เพราะสามารถใช้ในการยืนยันว่าเป็นการตรวจตัวอย่างที่ถูกส่งมาตรวจตามที่ระบุไว้ โดยมีได้เป็นการออกผลการตรวจโดยผลการ (มิได้มีหลักฐานอ้างอิง) ทั้งนี้เพราะอาจเป็นการทำให้นุบุคคลที่มีชื่ออยู่ในผลการตรวจได้รับความเสียหายได้ เช่น ผลการตรวจที่ระบุชื่อว่าเป็นผลการตรวจเลือด

ของ นาย ก. มี ผล VDRL เป็น reactive เป็นต้น เช่นนี้ อาจทำให้ นาย ก. ได้รับความเสียหาย ถ้าผลการตรวจ ที่มีชื่อ ยืนยันดังกล่าวนี้นี้เผยแพร่ไปสู่บุคคลที่ไม่พึงประสงค์

2) การรับตรวจตัวอย่างทางห้องปฏิบัติการ แม้ว่าจะมีการลงชื่อโดยอ้างหนังสือส่งตรวจก็ตาม ก็สมควรที่จะรับตรวจระหว่าง "สถาบันต่อสถาบัน" คือ "สถานพยาบาลต่อสถานพยาบาล" เท่านั้น ไม่สมควรที่จะรับตรวจเป็นการส่วนตัว ทั้งนี้แม้ว่าจะยืนยันได้ว่าเป็น การรายงานผลการตรวจจากหนังสือนำส่งตัวอย่าง เพื่อตรวจ (ที่ระบุชื่อไว้) ก็ตาม ก็ยังอาจไม่พ้นความรับผิดชอบในการที่เกิดความเสียหายต่อบุคคลที่มีชื่อในผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการดังกล่าวได้ อย่างน้อยที่สุด ย่อมแสดงถึงความบริสุทธิ์ใจในการรายงานตามการส่งตรวจแล้ว

3) ผลเสียหายที่เกิดขึ้นมักจะเป็นเรื่องการ ทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง อาจเข้าข่ายการหมิ่นประมาท ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 และ 328 ได้

6. ต้องอ่านและบันทึกผลการตรวจอย่างถูกต้อง

คือผลที่ได้จากการตรวจทางห้องปฏิบัติการ อาจเป็นในรูปแบบ สี ผลึก ความร้อน กลิ่น ภาพ ตะกอน หรือ อาจออกมาโดยการทำงานของเครื่องมือในรูปแบบตัวเลข ตัวหนังสือ ลายเส้น (กราฟ) ภาพ ฯลฯ ผลดังกล่าวอาจ ต้องทำการอ่านเพื่อแปลผลแห่งการตรวจอีกครั้งก็ได้ อีกทั้งอาจจะต้องมีการเก็บผลดังกล่าวทั้งที่มีเพียงเส้น ภาพ สี ฯลฯ ไว้ประกอบการรายงานผลการตรวจด้วย ในขั้นตอนนี้อาจเป็นเพียงการบันทึกขั้นต้นเท่านั้น

7. ต้องนำผลการตรวจมาทำรายงานอย่างถูกต้อง

คือการนำผลที่ได้จากการตรวจและบันทึก ขั้นต้นไว้แล้ว ไม่ว่าจะในแผ่นกระดาษหรือวัสดุอื่นใด เช่น ในคอมพิวเตอร์ เทปบันทึกเสียง หรือภาพ ฯลฯ มาจัดทำ เป็นรายงานฉบับที่สมบูรณ์เพื่อการรายงานต่อไป โดย

ทั่วไปการรายงานอาจแบ่งอย่างกว้าง ๆ ออกได้เป็น

1. การรายงานในรูปแบบของลายลักษณ์อักษร บนกระดาษ

2. การรายงานทางระบบอิเล็กทรอนิกส์

8. การแจ้งผลการตรวจ

คือการแสดงผลที่ได้จากการตรวจวิเคราะห์ ดังกล่าวให้กับผู้ที่สมควรจะได้ทราบต่อไป ซึ่งอาจเป็น ผลในรูปของกระดาษหรือทางอิเล็กทรอนิกส์แล้วแต่กรณี

9. นำผลที่ได้ไปใช้อย่างถูกต้อง

หลังจากได้รับผลการตรวจแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือ ผู้รับผลจะต้องนำผลที่ได้ไปใช้อย่างถูกต้อง เช่น

ก. อ่านผลได้อย่างเข้าใจและถูกต้อง

ข. แจ้งผลการตรวจให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องได้

อย่างเหมาะสมและถูกต้องตามหลักเกณฑ์ในการแจ้ง ผลการตรวจ เช่น อาจต้องมีการให้คำแนะนำหลังการ แจ้งผลการตรวจ ซึ่งผู้แจ้งก็ต้องทำด้วย (post-test counseling) เป็นต้น

ค. ดำเนินการตามขั้นตอนอื่น ๆ ต่อไปได้อย่างถูกต้อง เช่น การตรวจเพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนผลการตรวจที่ได้มาในขั้นต้น

นิติสัมพันธ์ในกระบวนการตรวจทางห้องปฏิบัติการ

นิติสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งตรวจ (ผู้ที่ต้องการ ทราบผลการตรวจ), ผู้ทำการตรวจ (คือ ผู้ที่ทำการตรวจ ตัวอย่างทางห้องปฏิบัติการ) และผู้ป่วย (ผู้มาขอรับการ ตรวจ) (ในที่นี้หมายถึงนิติสัมพันธ์ในการส่งตรวจเท่านั้น) ถ้าพิจารณาให้ดีแล้วจะเห็นถึงแนวทางในการแจ้งผล การตรวจทางห้องปฏิบัติการระหว่างผู้ตรวจ ผู้ส่งตรวจ และผู้ป่วยได้ชัดเจนขึ้น โดยอาศัยนิติสัมพันธ์เป็นคู่ ๆ ดังนี้

ก. ผู้ป่วย (ผู้รับการตรวจ) กับผู้ส่งตรวจ

ผู้ป่วยหรือผู้รับการตรวจและผู้ส่งตรวจจะ ต้องมีนิติสัมพันธ์กัน "โดยตรง" ทั้งนี้เพราะผู้ส่งตรวจจะ ต้องเป็นผู้ที่แจ้งผู้ป่วยถึงวัตถุประสงค์ของการตรวจ การ

เก็บตัวอย่าง (เทคนิคและวิธี) เพื่อทำการตรวจ การส่งตรวจ ระยะเวลาที่จะทราบผลการตรวจ ฯลฯ รวมถึงภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้นจากการเก็บตัวอย่างส่งตรวจ และจะต้องเป็นผู้ที่ดำเนินการต่าง ๆ ตาม "สิทธิผู้ป่วย" ที่มีอยู่ด้วย โดยเฉพาะในเรื่องการขอความยินยอมจากผู้ป่วย

ข. ผู้ส่งตรวจกับผู้ทำการตรวจ

ผู้ส่งตรวจจะมีนิติสัมพันธ์โดยตรงกับผู้ตรวจทางห้องปฏิบัติการ เพราะการส่งตัวอย่างมาให้ผู้ตรวจทำการตรวจย่อมเห็นได้ชัดในตัวเองแล้ว โดยเฉพาะการระบุวัตถุประสงค์ในการตรวจในเอกสารการส่งตรวจ เอกสารการนำส่งจะแสดงถึงนิติสัมพันธ์ได้ชัดเจน

ค. ผู้ทำการตรวจกับผู้ป่วย(ผู้รับการตรวจ)

โดยหลักเกณฑ์ทั่วไป ผู้ทำการตรวจตัวอย่างจะไม่มีนิติสัมพันธ์โดยตรงกับผู้ป่วยหรือเจ้าของตัวอย่างที่ถูกส่งตรวจ (เว้นเสียแต่ผู้ป่วยหรือผู้รับการตรวจจะมาติดต่อเพื่อการตรวจโดยตรงกับผู้ทำการตรวจเท่านั้น ซึ่งกรณีนี้ทางห้องปฏิบัติการของผู้ทำการตรวจโดยทั่วไปจะไม่รับตรวจ แต่ถ้ารับตรวจก็ต้องเป็นความรับผิดชอบโดยตรงของผู้ตรวจและผู้ป่วย)

เมื่อเห็นถึงความสัมพันธ์ที่ผู้ส่งตรวจเป็น "ผู้เชื่อมโยง" ระหว่างผู้ป่วยกับผู้ทำการตรวจตัวอย่าง ย่อมทำให้เห็นได้ง่ายว่าเมื่อตรวจเสร็จแล้วผลการตรวจย่อมต้องถูกส่งไปยังผู้ที่มีนิติสัมพันธ์เท่านั้น ไม่อาจส่งให้กับผู้ที่ไม่มีความสัมพันธ์ด้วยได้ (แม้จะเป็นผู้ที่ถูกระบุชื่อว่าเป็นเจ้าของตัวอย่างในการตรวจก็ตาม) เว้นแต่เป็นกรณีที่มีการมอบอำนาจให้กระทำการแทน (รับผลแทน) อย่างชัดเจนเท่านั้น เพราะการตั้งตัวแทนเปรียบเสมือนการมอบหมายให้กระทำการแทนบุคคลนั้นโดยสิ้นเชิงและการเป็นตัวแทนจะต้องมีการระบุเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจนด้วยจึงจะเชื่อถือได้

การแจ้งผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ

การแจ้งผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการนับเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งต้องยึดถือหลักปฏิบัติดังนี้

หลักการแจ้งผล: ต้องแจ้งผลการตรวจให้กับผู้ที่ตนเองมีนิติสัมพันธ์ด้วยเท่านั้น คือผู้ส่งตรวจนั่นเอง (เพราะผู้ส่งตรวจจะมีนิติสัมพันธ์โดยตรงและโดยชอบด้วยกฎหมายกับเจ้าของตัวอย่าง "ในขณะที่เก็บ" เพื่อการตรวจนั่นเอง)

การแจ้งผลการตรวจสมควรดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้ตรวจทางห้องปฏิบัติการรายงานผลการตรวจให้กับผู้ส่งตรวจเท่านั้น โดยจะไม่แจ้งผลการตรวจให้กับบุคคลอื่น รวมทั้งผู้ที่มีชื่อที่ถูกระบุว่าเป็นเจ้าของตัวอย่าง ทั้งนี้เพราะ

ก. ผู้ส่งตรวจจะต้องถูกสันนิษฐานว่าได้รับตัวอย่างจากเจ้าของตัวอย่างโดยชอบแล้วและสมควรเป็นผู้เปิดเผยผลการตรวจ

ข. ผลการตรวจที่ได้มาจะต้องใช้ในการประกอบกับสิ่งอื่น ๆ อีก เช่น การตรวจร่างกาย การตรวจทางห้องปฏิบัติการอื่น การตรวจวินิจฉัยโดยวิธีอื่น จึงทำให้การแจ้งผลที่ได้รับเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ค. ผู้ตรวจทางห้องปฏิบัติการไม่มีทางทราบได้ว่าเป็นตัวอย่างของผู้มารับผลหรือไม่ อาจเกิดความผิดพลาดในการให้ผล ทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด รวมถึงผู้ที่เป็นเจ้าของตัวอย่างที่รับมาตรวจ อีกทั้งยังอาจเกิดความผิดในทางอาญาเกี่ยวกับเรื่องความลับในทางการแพทย์อีกด้วย

ง. อาจเกิดความผิดพลาดในการแปลผลการตรวจได้ ถ้าดูเฉพาะแต่ผลการตรวจที่ได้แต่เพียงอย่างเดียว

จ. อาจต้องให้การแนะนำในการอ่านผลที่ได้จากการตรวจ และต้องให้มีการตรวจเพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนผลการตรวจอีก

ฉ. อื่นๆ

ทั้งหมดนี้ผู้ทำการตรวจตัวอย่างทางห้องปฏิบัติการไม่อาจกระทำได้ดีเท่ากับผู้ส่งตัวอย่างเพื่อตรวจอย่างแน่แท้

2. ผู้ตรวจไม่มีหน้าที่ในการแจ้งผลการตรวจให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เลย ทั้งนี้เพราะโดยทั่วไปผู้ตรวจตัวอย่างทางห้องปฏิบัติมีนิติสัมพันธ์กับผู้ส่งตัวอย่างมาใช้ในการตรวจเท่านั้น ตามใบส่งตรวจ (requested document) อีกทั้งการแจ้งผลการตรวจบางอย่างจำเป็นต้องมีกระบวนการพิเศษเพิ่มขึ้นอีก เช่น จะต้องมีการให้คำแนะนำในขณะที่แจ้งผลการตรวจ (post-test counseling) เป็นต้น

3. ผู้ตรวจจะต้องเก็บผลการตรวจไว้เป็นความลับตลอดเวลากายหลังจากที่ได้ทราบผลการตรวจนั้นแล้ว

4. ไม่มีการแจ้งผลทางโทรศัพท์ โทรสาร หรือทางหนึ่งทางใดที่เป็นความเสี่ยงต่อกรที่บุคคลที่ไม่พึงประสงค์ (บุคคลภายนอก) อาจล่วงรู้ผลการตรวจได้อย่างเด็ดขาด

5. วิธีการในการแจ้งผลจะต้องเชื่อมั่นในความปลอดภัยในการที่อาจมีผู้อื่นล่วงรู้ได้ ซึ่งอาจแจ้งผลโดย

ก. เป็นเอกสาร (กระดาษ) และปิดผนึกอย่างมิดชิดและปลอดภัย

ข. ทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยจะต้องมีการเข้ารหัสผ่านที่เฉพาะผู้มีสิทธิในการรับผลเท่านั้นที่สามารถเปิดอ่านผลได้

วิธีพิจารณาผู้ส่งตรวจ

ผู้ส่งตรวจ หมายถึง ผู้ที่มีนิติสัมพันธ์โดยตรงกับการเก็บตัวอย่าง โดยเป็นผู้ที่ขออนุญาตเจ้าของ

ตัวอย่างในขณะที่เก็บนั่นเอง ต้องดูว่าตัวอย่างที่ได้มานั้นใครเป็นผู้ขออนุญาตผู้ป่วยหรือเจ้าของตัวอย่าง "เพื่อการเก็บตัวอย่างตรวจ" หรือผู้เป็นเจ้าของตัวอย่างได้ให้ความยินยอมกับผู้ใด ผู้ที่นั่นเท่ากับเป็นผู้ส่งตรวจ ผู้ที่ขอจะเท่ากับผู้ที่มีนิติสัมพันธ์กับผู้ตรวจโดยตรงเพราะเป็นผู้ที่ขออนุญาต (ในกรณีที่ได้รับตัวอย่างเพื่อการตรวจไม่สามารถทราบได้ว่าใครเป็นผู้ขออนุญาตผู้ป่วยในการเก็บตัวอย่างเพื่อตรวจนั้น ต้องพิจารณาจากหนังสือนำส่งเพื่อการตรวจเป็นหลัก)

ตัวอย่างที่ 1 นายแพทย์ ก. ขออนุญาตผู้ป่วยเพื่อการตรวจเลือดหาระดับน้ำตาล และทำการเจาะเลือดตรวจเพื่อส่งมาให้ทางห้องปฏิบัติการตรวจ เช่นนี้ นายแพทย์ ก. คือผู้ส่งตรวจ

ตัวอย่างที่ 2 นายแพทย์ ก. ขออนุญาตผู้ป่วยเพื่อการตรวจเลือดหาระดับน้ำตาล แต่ให้พยาบาลเป็นผู้เจาะเลือดแทน เช่นนี้นายแพทย์ ก. คือผู้ส่งตรวจที่ยังคงถือว่าเป็นนายแพทย์ ก. เป็นผู้ส่งตรวจเพราะต้องถือว่าในขณะที่เจาะเลือดนั้นยังอยู่ในความควบคุมดูแลของนายแพทย์ ก.

หมายเหตุ:

1. ในกรณีนี้เฉพาะแต่เพียง "การครอบครอง" หรือ "ผู้นำตัวอย่างมาส่ง" ณ ห้องปฏิบัติการเท่านั้นยังถือไม่ได้ว่าเป็นผู้ส่งตรวจ เพราะผู้นำตัวอย่างมาส่งอาจไม่ใช่ผู้ส่งตรวจอย่างแท้จริง เช่น การที่เจ้าหน้าที่นำส่ง (เป็นเพียงคนนำส่งตัวอย่าง) นำส่งตัวอย่างตามคำสั่งเพื่อการตรวจย่อมมิใช่ผู้ส่งตรวจ เพราะเขาเพียงได้รับมอบหมายหน้าที่ในการส่งตรวจเท่านั้น จึงไม่กินความถึงการเป็นผู้ส่งตรวจแต่อย่างใด

2. ผู้ป่วยหรือผู้ที่เป็นเจ้าของตัวอย่างเพื่อการตรวจ อาจเป็นผู้นำตัวอย่างมาเพื่อรับการตรวจทางห้องปฏิบัติการได้ แต่เขาจะมีผู้ส่งตรวจ ในที่นี้ผู้ที่นำตัวอย่างมาส่งตรวจย่อมไม่แตกต่างกับผู้นำส่งคนอื่นๆ เช่นกัน (ผู้ตรวจทางห้องปฏิบัติการจึงไม่มีนิติสัมพันธ์โดยตรงกับผู้นำส่ง) ทั้งนี้เพราะตัวอย่างได้ถูกเก็บมา

เรียบร้อยแล้ว

3. กรณีที่เป็นการส่งบุคคลมาให้บริการตรวจ (แม้มีใบนำส่งมาให้ตรวจ) ย่อมไม่เหมือนกับการส่งตัวอย่างที่เป็นวัตถุ (ตัวอย่าง, sample) มาให้ตรวจ เพราะบุคคล (เป็นมนุษย์) ย่อมจะมีสิทธิต่าง ๆ ตามกฎหมายที่บัญญัติไว้ตั้งแต่รัฐธรรมนูญ^๕ จนถึงกฎหมายที่รองลงมา การเก็บตัวอย่างจากบุคคลจึงต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของเนื้อตัวร่างกายหรือผู้ที่มีสิทธิให้ความยินยอมโดยชอบด้วยกฎหมายเสียก่อน และเมื่อได้รับความยินยอมแล้ว **จึงถือได้ว่าผู้รับการตรวจ (ผู้ป่วย) และผู้ตรวจทางห้องปฏิบัติการมีนิติสัมพันธ์กันโดยตรงในการส่งตรวจ** (กรณีนี้จึงสามารถแจ้งผลการตรวจให้กับผู้ป่วยที่มีนิติสัมพันธ์โดยตรงกับผู้ตรวจได้ และต้องระวางกรณีที่เป็นการตรวจที่จะต้องมีการให้คำแนะนำในการแจ้งผล “post-test counseling” ด้วย)

4. กรณีที่มีการส่งผู้ป่วยมารับการตรวจพร้อมมีใบนำส่งตรวจและได้รับใบไว้ว่าได้ขออนุญาตในการตรวจเรียบร้อยแล้ว เช่นนี้ต้องดูว่าผู้ป่วยยังอยู่ในความดูแลของผู้ส่งตรวจ (ผู้ขออนุญาต) ได้หรือไม่ ถ้าอยู่ในที่ห่างไกลกันย่อมไม่อาจถือได้ว่าได้รับอนุญาตแล้ว การเก็บตัวอย่างจะต้องขออนุญาตใหม่ และผู้ขออนุญาตกับผู้ป่วย (ผู้รับการตรวจ) จะถือว่ามีนิติสัมพันธ์โดยตรงในการส่งตรวจตัวอย่าง

ข้อน่าสังเกตเกี่ยวกับผู้ส่งตรวจ :

การขอความยินยอมเพื่อการเก็บตัวอย่างในการส่งตรวจเป็นคนละคนกับคนเก็บตัวอย่าง ในความเป็นจริงเช่นนี้จะถือว่าใครมีนิติสัมพันธ์โดยตรง

กรณีที่ 1

กรณีที่นายแพทย์ ก. เขียนใบนำส่งมาให้ นายแพทย์ ข. เพื่อตรวจทางห้องปฏิบัติการ และนายแพทย์ ข. ได้ทำการตรวจ รวมถึงอาจต้องมีการเจาะเลือด การขูด การตัด แคะ ลอก ผ่า ฯลฯ เพื่อให้ได้ตัวอย่างเพื่อการตรวจ เช่นนี้ จะถือว่านายแพทย์ ก. หรือนายแพทย์ ข.

เป็นผู้ส่งตรวจ ทั้งนี้เพราะนายแพทย์ ก. ผู้ส่งตรวจขั้นต้น เพียงแต่แนะนำหรือจัดส่งผู้รับการตรวจมายังผู้ตรวจ และผู้ตรวจเป็นผู้ที่ต้องเก็บตัวอย่างจากผู้รับการตรวจคือ นายแพทย์ ข. ในที่นี้ต้องหมายความว่าผู้ตรวจเองคือ นายแพทย์ ข. มีนิติสัมพันธ์โดยตรงกับผู้ป่วย โดยหลักในการพิจารณาที่จำเป็นต้องระลึกถึงเสมอก็คือผู้ใดที่กระทำต่อเนื้อตัวร่างกายของผู้ป่วยหรือผู้รับการตรวจ ย่อมต้องถือว่ามีนิติสัมพันธ์กับผู้ป่วยโดยตรง และจะต้องได้รับความยินยอมก่อนที่จะดำเนินการต่าง ๆ กับเนื้อตัวร่างกายของผู้ป่วยเสมอ และผู้ใดที่มีนิติสัมพันธ์โดยตรงกับผู้ป่วยย่อมต้องสามารถแจ้งผลการตรวจให้กับผู้ป่วยได้

กรณีที่ 2

การที่ผู้ป่วยได้รับการเก็บตัวอย่างหรือมีการกระทำต่อเนื้อตัวร่างกายโดยผู้ช่วยเหลือ เช่นแพทย์ให้พยาบาลช่วยเหลือในการเก็บตัวอย่างเพื่อส่งตรวจ (แพทย์ยังคงอยู่ในบริเวณใกล้เคียง) กรณีนี้ยังคงถือว่าแพทย์มีนิติสัมพันธ์โดยตรงต่อผู้ป่วย แม้ว่าจะให้ผู้ช่วยเหลือเป็นผู้กระทำก็ตาม และแพทย์จะต้องเป็นผู้ขอความยินยอมต่อผู้ป่วย โดยพยาบาลจะอยู่ในฐานะผู้ช่วยที่มีความรู้ความสามารถ โดยอยู่ในการดูแลของผู้ที่ขอความยินยอมจากผู้ป่วยหรือผู้รับการตรวจแล้ว

ผู้ตรวจทางห้องปฏิบัติการกับการมีนิติสัมพันธ์กับผู้ป่วย (ผู้รับการตรวจ) โดยตรง

โดยปกติแล้วผู้ตรวจทางห้องปฏิบัติการจะไม่มีและไม่ต้องการที่จะมีนิติสัมพันธ์กับผู้ป่วย (ผู้รับการตรวจ) โดยตรง แต่จะมีนิติสัมพันธ์กับผู้ส่งตรวจเท่านั้น แต่ถ้าผู้ตรวจเผชิญนิติสัมพันธ์กับผู้ป่วยขึ้นมาเพราะมี

ก) กฎระเบียบของห้องปฏิบัติการหรือหน่วยงานเปิดช่องทางไว้ และ

ข) ผู้ตรวจสนใจที่จะมีนิติสัมพันธ์เพื่อประโยชน์ต่อผู้ป่วย

ก็อาจเกิดกรณีที่ผู้ตรวจทางห้องปฏิบัติการมีนิติสัมพันธ์โดยตรงกับผู้ป่วยขึ้น เพราะผู้ป่วยหรือผู้รับการตรวจนำตัวอย่างมาให้ผู้ตรวจ ณ ห้องปฏิบัติการตรวจ ดังตัวอย่าง

1. เจ้าพนักงาน (เช่น พนักงานสอบสวน, เจ้าหน้าที่จากเรือนจำ) นำตัวผู้ป่วย (ผู้รับการตรวจ) มาให้ตรวจ

2. ผู้ป่วยต้องการมาตรวจเอง เช่น

ก. นำน้ำอสุจิมาขอให้ตรวจ

ข. มาขอตรวจหมู่เลือด

ค. มาขอให้ตรวจระดับน้ำตาลในเลือด

ง. มาขอตรวจอื่นๆ

3. กลุ่มบุคคลต้องการมาตรวจ เช่น การตรวจเลือดเพื่อพิสูจน์ความเป็นพ่อ-แม่-ลูกกัน

ถ้าผู้ตรวจทางห้องปฏิบัติการยินดีที่จะเข้ามามีนิติสัมพันธ์แล้วก็จะต้องระวังสิ่งต่าง ๆ ที่โดยปกติแล้วจะต้องเป็นหน้าที่ของผู้ส่งตรวจด้วย เช่น ต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้ป่วย หลักปฏิบัติเรื่องการแจ้งผลการตรวจให้กับผู้ป่วย โดยเฉพาะในกรณีการตรวจพิเศษเช่นการตรวจหาสภาวะการติดเชื้อเอชไอวี การติดเชื้อกามโรค เป็นต้น

ตัวอย่างหลักเกณฑ์การแจ้งผลการตรวจ

การแจ้งผลการตรวจอาจมีระเบียบปฏิบัติได้ เช่น

ระเบียบการแจ้งผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการโดยคำนึงถึงสิทธิของผู้ป่วย

ข้อ 1 ทางห้องปฏิบัติการจะไม่ตอบผลการตรวจหรือแจ้งผลใดๆ แก่บุคคล คณะบุคคล นิติบุคคล หรือหน่วยงานอื่นใดโดยตรง

ข้อ 2 ห้องปฏิบัติการจะแจ้งผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการไปยังผู้ส่งตัวอย่างเพื่อการตรวจในทางลับหรือปกปิดเท่านั้น โดย

2.1 ส่งเป็นเอกสารรายงานผลการตรวจและปิดผนึกถึงผู้ส่งตรวจโดยตรง โดยผู้ส่งตรวจจะต้องลงลายมือชื่อรับผลการตรวจด้วย

2.2 ผู้แทนที่ผู้ส่งตรวจมอบหมายให้เป็นผู้รับผลการตรวจจะต้องเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นลายลักษณ์อักษร และในการรับผลการตรวจนั้นผู้ที่ได้รับมอบหมายต้องแสดงเอกสารการได้รับมอบอำนาจพร้อมกับบัตรแสดงตัว (identification card)

2.3 ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการอาจส่งผ่านทางระบบสารสนเทศ (electronic) ที่มีรหัสผ่านอย่างมีคุณภาพให้กับผู้ส่งตรวจ โดยมีซิกซ์

2.4 ไม่มีการแจ้งผลการตรวจทางโทรศัพท์หรือโทรพิมพ์โดยเด็ดขาด

ข้อ 3 การขอสำเนาผลการตรวจอาจทำได้โดยผู้ส่งตรวจหรือผู้แทนที่ขอด้วยอำนาจแจ้งมายังห้องปฏิบัติการ โดยการให้สำเนาจะเป็นไปในแนวทางที่ได้กล่าวมาแล้วเช่นเดียวกัน

ข้อ 4 กรณีฉุกเฉินและมีความจำเป็นอันมิอาจหลีกเลี่ยงเป็นอย่างอื่นได้ในอันที่จะปฏิบัติตามแนวทางข้างต้น ทางห้องปฏิบัติการจะส่งผลการตรวจให้กับผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจในระดับที่สูงขึ้นไปเพื่อมีการแจ้งผลการตรวจหรือดำเนินการตามความเหมาะสมต่อไป

ความผิดฐานเปิดเผยผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ

การแจ้งผลการตรวจให้กับผู้ที่มีได้มีนิติสัมพันธ์หรือบุคคลภายนอก อาจเข้าข่ายเป็นการเปิดเผยความลับในทางการแพทย์ให้กับบุคคลอื่น ๆ ซึ่งอาจเป็นความผิดทางอาญาได้⁶

ในทางอาญา

1. ความผิดฐานเปิดเผยความลับของผู้ป่วย เท่ากับเป็นการนำความลับเกี่ยวกับประวัติ

การป่วยเจ็บ (สิ่งที่ตรวจพบ) เผยแพร่ออกไปให้กับผู้อื่น ได้ทราบ

มาตรา 323

“ผู้ใดล่วงรู้หรือได้มาซึ่งความลับของผู้อื่น โดยเหตุที่เป็นเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ โดยเหตุที่ประกอบอาชีพ เป็นแพทย์ เภสัชกร คนจำหน่ายยา นางผดุงครรภ์ ผู้ช่วยพยาบาล นักบวช หมอความ ทนายความ หรือผู้สอบบัญชี หรือโดยเหตุที่เป็นผู้ช่วยในการประกอบอาชีพนั้น แล้วเปิดเผยความลับนั้นในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหก เดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้รับการศึกษาอบรมในอาชีพดังกล่าวในวรรคแรก เปิดเผยความลับของผู้อื่น อันตนได้ล่วงรู้หรือได้มาในการศึกษาอบรมนั้น ในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน”

2. ความผิดฐานหมิ่นประมาท

ถ้าสิ่งที่ตรวจเกิดผิดพลาดอาจทำให้ดูเหมือนว่าเป็นการใส่ความผู้เป็นเจ้าของผลการตรวจได้

มาตรา 328

“ถ้าความผิดฐานหมิ่นประมาทได้กระทำโดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏด้วยวิธีใด แผ่นเสียง หรือสิ่งบันทึกเสียงอย่างอื่น กระทำโดยการกระจายเสียง หรือโดยกระทำการป่าวประกาศด้วยวิธีอื่นใด ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ในทางแพ่ง

อาจเกิดความเสียหายในทางแพ่งได้ ซึ่งเป็นความผิดตามมาตรา 420⁷ เช่นการที่ผู้ป่วยมารับการตรวจเลือดเพื่อหาการติดเชื้อเอชไอวี ต่อมาล่วงรู้ไปถึงบุคคลอื่นเพราะการแจ้งผลไม่ชอบด้วยหลักเกณฑ์

ทำให้ผู้ป่วยอาจต้องออกจากงานโดยทางอ้อมหรือได้รับการเปลี่ยนงาน ทำให้เกิดความเสียหายต่อสภาพการจ้างงานได้

มาตรา 420

“ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิด จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”

ในทางจริยธรรม

ในทางจริยธรรมสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมแล้ว อาจเข้าข่ายความผิดตามข้อบังคับแพทยสภาว่าด้วยการรักษาจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรม⁸

“ข้อ 9. ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ต้องไม่เปิดเผยความลับของผู้ป่วย ซึ่งตนทราบมาเนื่องจากการประกอบวิชาชีพ เว้นแต่ด้วยความยินยอมของผู้ป่วย หรือเมื่อต้องปฏิบัติตามกฎหมายหรือตามหน้าที่”

ทั้งหมดนี้เป็นเพียงความผิดที่เห็นได้ชัดแจ้งซึ่งอาจถูกดำเนินการทั้งหมดหรือแต่เพียงบางส่วนเท่านั้นก็ได้ เช่น ถูกดำเนินแต่เพียงคดีแพ่งอย่างเดียว เพราะต้องการที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทนเท่านั้น ไม่สนใจในคดีจริยธรรมหรือคดีอาญาก็ย่อมเป็นได้

สรุป

การแจ้งผลการตรวจทางห้องปฏิบัตินับว่าเป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งในกระบวนการดำเนินการทางการแพทย์ ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับสิทธิผู้ป่วย และเกิดความเสียหายกับผู้ป่วยหรือผู้รับการตรวจได้ การแจ้งผลจึงต้องระมัดระวังอย่างมาก และพึงยึดหลักเกณฑ์ไว้เสมอว่า “จะแจ้งผลการตรวจให้กับผู้ส่งตรวจเท่านั้น”

เอกสารอ้างอิง

1. คณิต ณ นคร. อาญา ภาคความผิด. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์, 2524.
2. วิสูตร ฟองศิริไพบูลย์. พยานหลักฐานทางการแพทย์. สารศิริราช 2541; 50: 157-66.
3. วิสูตร ฟองศิริไพบูลย์. การจัดการเกี่ยวกับพยานหลักฐานในหน่วยอุบัติเหตุ. วารสารอุบัติเหตุ 2542; 18: 25-42.
4. วิสูตร ฟองศิริไพบูลย์, จันทรพิมพ์ เจียมพงศ์พันธุ์. ปัญหาการเจาะเลือดเพื่อพยานหลักฐานจากผู้ป่วย ณ หน่วยอุบัติเหตุ. วารสารอุบัติเหตุ 2543; 19: 99-112.
5. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. ราชกิจจานุเบกษา 2540; 114(55ก), 11 ตุลาคม 2540: 1-99.
6. นคร พจนวรวงษ์, พลประสิทธิ์ ฤทธิรักษา. ประมวลกฎหมายอาญา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นครหลวง, 2538.
7. นคร พจนวรวงษ์, พลประสิทธิ์ ฤทธิรักษา. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1-6. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นครหลวง, 2538.
8. พระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2525 และข้อบังคับแพทยสภา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์, 2544.